

LAISVA Lietuva

PASAULIO BENDRIJOJE

1990 m. kovo 11 d. Aukščiausiosios Tarybos aktu buvo atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybė, užtikrintas visuotinai pripažintų tarptautinės teisės principų tęstinumas ir ištikimybė jiems. Prireikė daug jėgų, išstvermės ir politinės įžvalgos, kad Lietuva įsitvirtintų tarptautinėje arenoje ir būtų užtikrintas jos saugumas.

Lietuva kaip nepriklausoma valstybė *de jure* buvo pripažinta dar tarpukariu. 1940 m. SSRS okupavus Lietuvą, daugelis užsienio valstybių vyriausybių laikėsi aneksijos nepripažinimo politikos. Okupacijos nepripažinimo politika buvo svarbi parama Lietuvos išeivijos diplomatomis ir kitiems išeivijos atstovams, kėlusiems Lietuvos okupacijos ir nepriklausomybės atkūrimo klausimus.

Po 1990 m. kovo 11 d. tarptautinių diplomatinių santykių atnaujinimas buvo vienas iš svarbiausių Lietuvos politikų uždavinių. Nors Sąjūdžio pakilimo metu ir atkūrus Lietuvos nepriklausomybę Lietuvoje lankėsi daug žurnalistų, Vakarų šalių politikų, parlamentų delegacijų ir daugelio užsienio valstybių visuomenė, taip pat Rusijos demokratinės jėgos palaikė atkurtą Lietuvos nepriklausomybę, tačiau užsienio demokratinių valstybių vyriausybių veiksmai dėl Lietuvos laisvės buvo atsargūs. Aukštiesiems Lietuvos valdžios atstovams ne kartą teko atremti sovietų dezinformaciją ir parodyti Lietuvos žmonių ryžtą būti laisviems. Siekiant diplomatinio pripažinimo teko išnaudoti net menkiausias galimybes, tačiau tik po sovietų agresoriaus siautėjimo 1991 m. sausį Vakarų pasaulis praregėjo. Pasipylė protestai prieš agresoriaus naudojamą smurtą, Lietuva vėl sulaukė didžiulio dėmesio ir paramos iš daugelio valstybių. Nedviprasmišką palankumą Baltijos valstybių nepriklausomybės siekiams dar 1990 m. pareiškė Danijos, Islandijos, Norvegijos politiniai lyderiai. 1990 m. spalio mėn. Osle buvo įkurtas Lietuvos informacinis biuras. Pirmąjį drąsų žingsnį žengė Islandija. 1991 m. vasario 11 d. Islandijos Altingo sprendimu buvo pavesta Islandijos vyriausybei atkurti diplomatinis santykius su Lietuva. 1991 m. pirmąjį pusmetį tarptautinės arenos užsklanda, nors ir sunkiai, Lietuvai pamažu vėrėsi, aukštų užsienio valstybių valdžios atstovų oficialių vizitų daugėjo: 1991 m. kovo 23 d. į Lietuvą atvyko buvęs JAV prezidentas Ričardas Niksonas, balandžio mėn. Vokietijos Bundestage lankėsi Lietuvos delegacija. Svarbiu bendru Lietuvos ir Rusijos laimėjimu tapo 1991 m. liepos 29 d. Maskvoje pasirašyta Sutartis tarp Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos ir Lietuvos Respublikos dėl tarpvalstybinių santykių pagrindų.

1991 m. rugpjūčio pučas tapo lemtingu įvykiu atkuriant arba naujai užmezgant tarptautinius diplomatinis santykius. Pasaulio šalys viena po kitos skubėjo pareikšti savo palankumą Baltijos valstybėms. Diplomatinis santykių atnaujinimo ir atkurtos nepriklausomos Lietuvos teisėtos valdžios tarptautinio pripažinimo veiksmai įgavo pagreitį, atrodė, kad valstybės viena su kita eina lenktynių. Rugpjūčio 26 d. Reikjavike įvyko Baltijos valstybių ir Islandijos diplomatinių santykių atkūrimo ceremonija, analogiškos iškilmingos ceremonijos vyko Danijoje, Norvegijoje, Vokietijoje. Tuo pačiu metu, rugpjūčio 27 d., į Lietuvą atvyko Prancūzijos užsienio reikalų ministras Rolanas Diuma, rugsėjo 12 d. – Vokietijos užsienio reikalų ministras Hansas Dytrichas Genšeris, rugsėjo 14 d. – Jungtinių Amerikos Valstijų valstybės sekretorius Džeimsas Beikeris. Vien 1991 m. rugsėjo mėn. Lietuvoje lankėsi daugiau kaip 20 užsienio valstybių delegacijų.

1991 m. spalio 17 d. diplomatinę pergalę vainikavo Lietuvos valstybės įstojimas į Jungtinių Tautų Organizaciją. Lietuva po 50 okupacijos metų vėl sugrįžo į pasaulio valstybių bendriją.

Parodoje eksponuojamos nuotraukos, kuriose fiksuojami svarbiausi atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės įsitvirtinimo tarptautinėje arenoje 1990–1991 m. momentai iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondų (Bernardo Aleknavičiaus, Jono Juknevičiaus, Domo Katkausko, Stasio Laukio, Vlado Ščiavinsko, Marko Štolio, Raimundo Šuikos fotonuotraukos), Lietuvos nacionalinio muziejaus ir Lietuvos naujienų agentūros ELTA archyvų (Rolando Baryso, Vladimiro Gulevičiaus, Kęstučio Jankausko, Salomėjos Narkeliūnaitės, Algirdo Sabaliausko, Gedimino Svitojaus, Germano Šlėvio, Raimundas Urbakavičius nuotraukos), taip pat nuotraukos iš prof. Vytauto Landsbergio asmeninio archyvo.